

TIIJOKS TEIL

Tampereen Karjala-seura ry:n
Tiedotuslehti n:o 65 syyskuu 2025

Kotisivu: www.karjalanliitto.fi/tampereenkarjalaseura

S-posti: karjalatampere@gmail.com

Postiosoite: Koulukatu 12, 33200 Tampere

Käyntiosoite: Satamakatu 20, käynti sisäpihan puolelta

Seuran tilinumero: FI95 1148 5000 3051 44

Kuva: Antti Kymäläinen

SISÄLTÖ

Puheenjohtajan tervehdys	s. 2
Toimintakalenteri	s. 3
Kerhojen vetäjien yhteystiedot	s. 4
Terijoki muistoissain – Anneli Laine	s. 5
Anja Hakosen runo	s. 6
Eeva Kilpi-kotoisin Hiitolasta	s. 6
Lallukan Juho	s. 7
Karjalaisen mummon juuret	s. 8
Mummot kesäpäivillä	s. 11
Lahti, karjalaisten kaupunki	s. 13
Karjalaisista perinteistä 2. osa	s. 15
Tampereen likat	s. 18
Ahkera Anelma	s. 22
Karjalaisii sanontoi	s. 23
Simolan Irman reseptit	s. 23
Hallituksen yhteystiedot	s. 28

Julkaisija: Tampereen Karjala-seura ry
Postiosoite: Koulukatu 12, 33200 Tampere, käyntiosoite: Satamakatu 20
Toimittaja: Riitta Kymäläinen p. 044 558 8928, riitta.kymalainen@saunalahti.fi
Painopaikka: Tampereen Laserma Oy
Tiedotuslehti ilmestyy 2-3 kertaa vuodessa, jakelu 250 kpl.

Puheenjohtajan syysmietteitä 2025

Syksy on taas saapunut – kuten se tekee joka vuosi, vääjäämättä mutta lempeästi. Moni meistä sanoo olevansa "syksyn ihminen", ja onhan siinä jotain erityistä: kirpeät aamut, värikkäät lehdet ja hiljalleen hämärtyvät illat. Ennen vanhaan syksy merkitsi sadonkorjuuta – perunat, lantut ja mehut vietiin kellariin, lihat suolattiin tiinuun. Nykyään pakastin hoitaa osan, mutta tunnelma säilyy.

Tampereen Karjala-Seuran kevätkausi sujui tuttuun ja turvalliseen tahtiin. Kerhot ovat toimineet aktiivisesti ja innostuneesti, kiitos osaavien vetäjiemme. Mukana on ollut myös uudistuksia: Naisten kerho on saanut uuden muodon "naisten kahvihetkenä", ja miesten kerhossa on kuultu kiinnostavia alustuksia muun muassa Laatokan Karjalan ruukeista, metsistä ja luonnosta, sekä mekaanisesta puunjalostuksesta ja biologiasta.

Murrekerho on tarjonnut monipuolista opetusta karjalan murteesta, ja yksi opintoryhmistä on pitänyt karjalan kieltä aktiivisesti esillä. Käsityökerhossa on syntynyt toinen toistaan hienompia neuleita ja virkattuja töitä – kässäreitä, joista voi olla ylpeä. Kevään aikana kävimme myös Kangasala-talossa kahdessa Karjala-aiheisessa konsertissa, jotka toivat kulttuurin lähelle.

Kesällä Juupajoen Karjala-Seura järjesti onnistuneen retken, josta löytyy matkakertomus lehden sisäsivuilla – hieno esimerkki seurojen yhteistyöstä. Monista tilaisuuksista on ollut mainintoja lehden sivuilla, ja toivottavasti ne ovat innostaneet osallistumaan.

Erityiskiitos kuuluu seuran emännille, jotka ovat tehneet valtavan työn tilaisuuksien järjestelyissä – ilman teitä moni hetki olisi jäänyt kokematta.

Syyskokous pidetään kerhohuoneella lokakuussa. Hallitukseen kaivataan uusia jäseniä erovuoroisten tilalle, ja samalla päivitetään seuran sääntöjä. Nyt on hyvä hetki tulla mukaan vaikuttamaan!

Toivotan kaikille hyvää ja rauhallista syksyä. Nähdään Koulukatu 12:ssa!

15.8.2025 Antti Kymäläinen

TOIMINTAKALENTERI

Kerhotoiminta syksy 2025

Kerhot alkavat viikolla 36 ja jatkuvat seuraavasti

Miesten kerho parillisten viikkojen tiistait klo 13.00, alkaen 2.9.2025

Naisten kahvit parillisten viikkojen keskiviikot klo 13.00, alkaen 3.9.2025

Käsityökerho joka torstai klo 13.00, alkaen 4.9.2025

Murrekerho kuukauden ensimmäinen torstai klo 17.00, alkaen 4.9.2025

Tarinatuokiot kerhohuoneella

Sunnuntai 16.11. klo 14.00, vieraana kansanedustaja Sari Tanus

Syyskokous kerhohuoneella 26.10. klo 14.00

Sääntömääräisten asioitten lisäksi 2:ssa käsitellyssä seuran sääntömuutosasia.

Joulumyyjäiset ja talkoot

Myyjäisten talkoot on perjantaina 28.11. klo 9.00 alkaen kerhohuoneella

Tulehan mukaan talkoilemaan, ota yhteyttä Alli Stenholmiin p. 040 739 6069

Joulumyyjäiset on lauantaina 29.11. klo 11-13 kerhohuoneella.

Joulujuhla

Joulujuhlaa vietetään sunnuntaina 7.12.2025 klo 14.00 Svenska Klubbenilla, Otavalankatu 9. Tarkempaa tietoa on saatavissa myöhemmin.

Puurojuhla

Puurojuhlaa vietetään miesten kerhopäivänä tiistaina 9.12.2025 klo 13.00 kerhohuoneella. Seuran naisväki on myös tervetullut herkuttelemaan puuromestarin herkullisella riisipuurolla ja rusinasopalla.

Kerhojen vetäjien yhteystiedot

Miesten kerho, Jorma Lind p. 050 355 7023, jorma.lind@gmail.com

Käsityökerho, Anja Hakonen, avustajinaan:

Tuula Ala-Lahti p. 050 464 3454, talalahti@gmail.com,

Sirkku Arminen p. 040 828 6955, sirkkuarminen@gmail.com

ja Heidi Koivikko p. 040-513 9350, heidinviestit@gmail.com

Murrekerho, Ritva Laaksonen p. 040 835 0502, laaksonenr4@gmail.com

Naisten kahvit, Riitta Kymäläinen p. 044 558 8928, riitta.kymalainen@saunalahti.fi

ja Alli Stenholm p. 040 739 6069, alli.stenholm@gmail.com

Kerhohuoneen vuokraaminen

Seuran kerhohuonetta Koulukadulla on mahdollista vuokrata omaan käyttöön. Tila sopii mm. kokoustilaksi esim. pieniin juhliin. Taloyhtiön säännöt koskevat myös kerhotilaamme, joten siellä ei voi viettää yön yli juhlia eikä soiteta musiikkia kohtuuttoman lujalla volyymillä.

Karjalan Liiton tuotteet

Kerhohuoneella on myynnissä Karjalan Liiton tuotteita, Karjalan Kunnaat lehdessä esitellään myös uusia myyntiin tulevia tuotteita.

Seuran kirjasto kerhohuoneella

Kirjahyllyiltä löytyy karjalaisaiheisia kirjoja, mm. romaaneja, tietokirjoja, runokirjoja. Kirjat ovat lainattavissa jäsenille, kysy Tuula Ala-Lahdelta, puh. 050 464 3454.

Vuoden 2026 kerhot alkavat viikolla 2

Aloitamme 7.1.2026 klo 13 Miesten ja Naisten yhteisellä soppalounaalla.

TERIJOKI MUISTOISSANI

Terijoen pitäjä on esillä Äijälässä Rajapitäjien näyttelyssä ensi kesään asti.

Seuramme jäsen, Anneli Laine, kertoo mielellään Terijoen historiasta ja elämästä. Kun rautatie Helsingistä-Pietariin valmistui 1870, alkoi Terijoen hieno luonto tulla tunnetuksi. Pietarilaisten huviloita alkoi nousta, niitä rakennettiin noin 10000. Kaik muistaat, jot se ol erityise kuuluisa hienost hiekkarannastaa, kultane hiekka on pitäjä vaakunaskii. Terijoel asu 7200 asukasta ennen sotti. Pitäjä ol pitkämalline, Rajajoelt Koivistol ast, yhteessä ol kymmene kyllää.

Terijoel ol monta virmaa, niiko virvotusjuomatehas, kotelotehas, siel valmistuit tupakka-askit Klubi ja Saimaa, makaroontehas, huopatehas ja suur rautakauppa. Taskise kutomo ol kolmikerroksine rakennus ja sotti jälkee se siirty Kauhajoel ast nimel Lahtiharjun kutomo. Rouva Lahtiharju ol Taskisii sukkuu. Terjok ol kuuluisa pitsihuviloistaa, siel on monet rikkaat ja kuuluisat asustanneet.

Annel ties, jot kolme huvilaa on siirretty iha Tampereel ast.

Kuuluisii taiteilijoi elel Terjoel, Pohjolan Rivieral. Sellasii nimilöi ko Ilja Repin, Maksim Gorki ja Anna Ahmatova, kuuluisa runoilija, joka asui suomalaisten tekemässä elementtimökissä. Tito Colliander, Edit Södergran, Olavi Paavolainen, Mika Waltari ja Jurkan teatterpere. Sylvi Kekkonen vietti poikiensa kanssa kaksi kessää. Alvar Aalto suunnittel Viipuri kirjastoo Terijoel kesälomallaa. Laila Pullisen isä ol vääpel Terijoel. Siel olliit kaik. Teatterneuvos Ritva Heikkilä on kirjottant paljo kirjoi näist ajoist – Aurinkorantojen Terijoki 1985.

Kirkkoloi ol monta: Josef Stenbäckin suunnittelema luterlaine kirkko valmistu vuon 1908. Ortodoksikirkko on hyvi kaunis rakennus, sit on roomalaiskatolilaisil oma kirkko ja viel islamiuskosil rukoushuone. Teatterimies Edwin Laine on kirjoittant, kui hää pääs sotaväkaikanaa lommii viettämää Terijoel. ” Kuin olisimme tulleet ulkomaille.” Vieraita kieliä kuuli, oli värikästä väkeä, emigrantteja, kesävieraita, liikennettä. Ja Laineesee tek vaikutuksen terjokelaisii avoimuus ja ystävällisyys.

Anneli Laine syntyi Terijoella 1928, sodan alkaessa hän oli 11-vuotias. Evakkotie toi hänet Tampereelle. Ja tänä päivänäkin hän muistaa kaiken tarkasti ja kertoo synnyinseudustaan innostuneesti. Kiitos.

muistiin merkitsi Helka

Anja Hakosen runo 90-luvulta:

Itsenäinen nainen-kurssilla
Kiljava Opistolla ja elämän hallinta.

Mieleni minun tekevi, ruvetakseni
runolle, pakinalle pannakseni.
Ajatuksia aivoista, mielestäni miettehiä.
Saa-akseni sanotuksi kuluneesta
kurssistamme,
Kuvasta meidän naisten ihan vielä
itsenäisten.
Vaan kun en runolle ruvennut
eipä jouva joutavia höpinöitä
hömpötysten,
naisten tanssien tavoilla,
kyläsillä kirmaella.
Meillä on mielessä monella,
muuttuneeko maailmamme?
Ehtineekö Eurooppahan,
meidän täältä mentyämme kotikunnille
omille
miesten kanssa miettimähän.
Arjen sitten alettua, työrupeeman
tullessa.
Muistakaamme, meiss' on voimaa.
Naiset – me maailmaa muutamme,
jälkipolville jätämme.

Eeva Kilpi – kotoisin Hiitolasta

Eeva Kilpi on hyvin karjalainen kirjailija. Hän on tallentanut kotiseudun, evakkouden ja koko ihmiselämän tuotantoonsa. Erityisesti naisten kannalta asioita ajatellen. Pitkän elämänsä aikana hän on julkaissut 32 teosta, proosaa, runoja ja mielipidekirjallisuutta. Eeva Kilpi kirjoitti ylioppilaaksi Imatralta. Hän valmistui englannin opettajaksi, mutta päätyi kokopäiväiseksi kirjailijaksi vuodesta 1959. Hänet on palkittu lukuisilla palkinnoilla sekä Pro Finlandia ja Pro Carelia ansiomerkein. ”Mie rakastin sinnuu ko Karjalaa”

Eeva Kilpi os. Salo syntyi vuonna 1928. Hänen teoksissaan eli murhe Karjalan menettämisestä ja unelma Karjalan takaisin saamisesta, kunnes vuosikymmenten mennen hän toteaa karjalaisten kantavan yhteiskunnan muistia siitä, mitä elämä vaati ja minkäläisten ponnistelujen jälkeen evakkokansa sai elämänsä hallintaan. Luonnonläheisyys ja luonnon kunnioittaminen on tärkeä teema Eeva Kilven teoksissa. Hän kirjoitti luonnonsuojelusta ennen kuin siitä oli tullut nykypäivien puheenaihe. Teoksissa kirjailija liikkuu usein oman kesäpaikkansa poluilla.

Naisen elämää, omaa päätösvaltaa, Eeva Kilpi kuvaa lämpimästi, mutta samalla vahvasti. Monet naiset ovat löytäneet voimalauseensa kirjailijan tuotannosta.

Arja Pekkariselle ja Tuula Ala-Lahdelle läheinen runo on ”Sinä pieni urhea nainen.” Pagina Pertin Sanna-Riikka Knuutilan kanssa he käänsivät runon livvin kielelle, jota puhuttiin Salmin pitäjän alueella. Se oli Arjan ja Tuulan äitien kotona Mantsinsaarella heidän oma kielensä.

- Helka Korpela -

Lallukan Juho

Näytelmä Juho Lallukan elämästä esitettiin Kansallisteatterissa toukokuussa.

Esityksen oli tuottanut Juho ja Maria Lallukan Taiteilijakotisäätiö.

Juho Lallukka halusi testamentissaan vuonna 1907 perustaa taiteilijoille kodin Helsinkiin. Tarina Räisälän köyhästä pojasta, joka määrätietoisesti raivasi polkunsä. Löysi hyvän vaimon eikä koskaan unohtanut juuriaan. Halusi aina olla karjalainen, elämän-myönteinen optimisti, josta tuli mesenaatti vailla vertaa. Tänä päivänä nimeltään tunnettu.

Ohjaaja Petri Liskin mukaan näytelmän tärkeä sanoma on kulttuurin arvostaminen ja tukeminen ja kansansivistystyön tärkeys. Näytelmän käsikirjoitus oli kirjailija Inkeri Kilpisen vuonna 1986 kirjoittama historiallinen henkilökuvanäytelmä.

Juho Lallukka oli vahva suomalaisuuden ja suomen kielen puolestapuhuja aikana, jolloin venäjän kieli ja ruotsin kieli olivat vallassa. Myös äänioikeuden saaminen tasa-arvoisesti kaikille asemasta riippumatta oli hänen ajamiaan tavoitteita.

Valitettavasti Juho Lallukka menehtyi keuhkokuumeeseen vain 61-vuotiaana.

Kansallisteatterin esitys oli monin tavoin sykähdyttävä. Kaikki näyttelijät puhuivat hyvää karjalanmurretta. Nuorta Juhoa, oppivaista paimenpoikaa, esitti Karlo Haapiainen. Vesa Vierikko oli valoisa, lämmimhenkinen vanhempi Juho. Vesa Vierikon perhe asuu Lallukka-talossa Helsingin Töölössä.

Pääkaupungin Karjalaisten Nuorten tanssijat olivat esityksessä mukana sekä Viipurin lauluveikot kuoronjohtajanaan Ilkka Aunu. Lavasteissa heijastuivat Käkisalmen ja Viipurin rakennukset. Ja voiko olla juhlavampaa lopetusta esitykselle kuin täyden katsomon ja esiintyjien yhdessä laulama Karjalaisten laulu. Lallukoiden hääkohtauksessa ja näytelmän lopussa kuuluu kirkonkellojen soittoa. Ääni oli Räisälän kellojen ääni, kellot ovat tallessa Säkylässä ja Paneliassa, kertoi Petri Liski. Mukana olleet olivat erittäin tyytyväisiä tähän piiriin järjestämään teatterimatkaan. - Helka Korpela -

Mäntsälässä karjalaisen mummoni juuria etsimässä

Turkin sukua on tutkittu sen verran, että on tiedossa, että 1700-luvun alussa muutamia nuoria miehiä lähti Mäntyharjulta silloiselle rauhattomalle rajaseudulle uusia elinmahdollisuuksia etsimään. He asettuivat Valkjärven pitäjään ja myöhemmin mm. isoisäni isoisä Matti Turkki muutti pitäjän rajan yli Muolaan ylämaahan Kallaisten kylään vuonna 1857.

Isoisäni Johannes avioitui aikanaan naapurin tyttären Hilma Mikontytär Koistin kanssa. Hän jäi sittemmin leskeksi ja meni uudelleen naimisiin mummoni Sylvia Viitasen kanssa, joka oli syntynyt Joutsenossa. Ei ole tiedossa, miten he olivat toisensa tavanneet, mutta täältä lännempää katsoen hänkin on ollut ihan oikea karjalainen, eikä siihen ole sen enempää kiinnitetty huomiota.

Vasta kun viimeinen tätini kuoli muutama vuosi sitten, ruvettiin jostain syystä selvittämään myös tuon Joutsenossa syntyneen äitinsä juuria. Veljelläni oli apuna Geniin hyvin perehtynyt tuttava ja sieltähän helposti selvisikin, että vaikka ”karjalainen” mummoni oli syntynyt Joutsenossa, niin osa hänen sisaruksistaan oli syntynyt Mäntsälässä ja osa Nastolassa.

Tältä pohjalta lähdimme 26.4.25 sisarus- ja serkusjoukolla katselemaan kirkonkirjoissa mainittuja syntymäpaikkoja. Huhtikuussa oli ollut jo yksi lämmin jakso, mutta tuona huurteisena lauantaina ajelimme toppatakit päällä kohti kokoontumispaikkaamme Saaren uimarantaa Hunttijärven rannalla vanhan nelostien varressa vähän Mäntsälän pohjoispuolella. Kaksi autoa tuli Lohjalta ja yksi Ypäjältä. Imatran serkut peruivat viime tingassa flunssan vuoksi. Minä ajoin Sahalahden ja Kuhmalahden kautta Asikkalan Viitailan kylään, joka on merkitty mummon isän syntymäpaikaksi.

Ainakaan tässä vaiheessa ei ole tietoa torpan tai muunkaan asumuksen paikasta. Löytyi kuitenkin Viitailan seuraintalo niiltä paikoilta, joilla otaksutaan Edvard Viitasen syntyneen vuonna 1861.

Saaren uimarannalla korkattiin kuohujuomat, ihan kuin olisi oltu Kallaisissa kivijalkamme juuressa.

Mummon äidin Adalmina Viitasen os. Orre syntymäpaikaksi on merkitty Saari, missä sijaitsee Saaren kartano, joka on aikoinaan ollut varsin näyttävä ja on sitä vieläkin. Siellä on ollut mm. tulitikkutehdas, joka parhaimmillaan työllisti 1000 henkeä. Kartano on jo 1930-luvulla siirtynyt valtion omistukseen ja nykyään siellä annetaan maatalousalan opetusta. Adalminastakaan ei tiedetä tarkemmin, olisiko ollut kartanossa töissä vai oliko torpparin tytär vai oliko peräti tulitikkutehtaan tyttö?

Tutkailimme kartanon rakennuksia ja ympäristöä ja sen jälkeen teimme vielä kierroksen Mäntsälän hautausmaalla. Meillä ei ollut tiedossa mitään hautaa tai edes nimeä, mitä olisimme etsineet, mutta katselimme ja kiertelimme kaunista hautausmaata. Jotain kuitenkin löysimme. Siellä oli kaunis Karjalanneito-patsas, jonka on suunnitellut kuvanveistäjä Heikki Varja ja jonka paikallinen Karjalaseura pystytti vuonna 1965.

Toinen ehkä epäoleellinen, mutta jotenkin mielenkiintoinen havainto oli, että sekä Mäntsälän että Muolaan kirkot ovat molemmat Ernst Lohrmanin suunnittelemia. Hän suunnitteli paljon kirkkoja ja oli Engelin jälkeen intendenttioviraston johdossa. Tottakai monet kirkot ovat toistensa näköisiä, mutta on näissä jotain erityistä yhteistä. Sama perusmuoto ja sijainti korkealla mäellä. Molemmat ovat tiilestä muurattuja, mutta Muolaan kirkko oli sen lisäksi rapattu ja maalattu valkoiseksi. Molemmat ovat varsin suuria. Mäntsälässä on 1500 istumapaikkaa ja Muolaassa oli peräti 2200.

Kierroksen lopuksi käytiin syömässä Juustoportissa. Aiemmin olen käynyt Juustoportissa Jalasjärvellä, mutta jos etsitään karjalaisia juuria aivan Kanta-Hämeen ja Uudenmaan rajalta, niin kai sieltä sitten voi löytyä pohjalainen Juustoporttikin?

Olen pitänyt itseäni puolikarjalaisena ja puolihämäläisenä, mutta nyt tuntuu vaaka kallistuvan aikalailla hämäläisyyden puolelle, ainakin perimän puolesta. Tiedä sitten, mikä on todellisuus? Ehkä enemmän löydän itsestäni hämäläisen äitini piirteitä? Vai olenko sittenkin uusmaalainen paluumuuttaja, sillä eihän Mäntsälä ja Lohja, missä kouluaikani vietin, ole niin kovin kaukana toisistaan?

- Jorma Turkki -

Juuret Hämeessä ja Karjalassa

Olen kuulunut seuramme hallitukseen tämän vuoden alusta. Puheenjohtajamme kampanjoivat puolestani kiitettävästi ja tulin kuin tulinkin valituksi. Kiitos kaikille minua kannattaneille. Tämän uuden tehtävän myötä aukesi myös tiedotuslehtemme palstatilaa tai tuli jopa pientä työntöä käyttää sitä. Aihepiirinkin sai vapaasti valita. Itsestä on helppo kirjoittaa tai sitten ei, mutta ehkä se tällaisena ”työhöntuloesittelynä” on paikallaan.

Isäni Vilho syntyi Muolaan Kallaisissa vuonna -27. Hän lähti evakkoon kaksi kertaa ja toisella kerralla ajoi naapurin hevosta. Määränpäänä oli Ypäjä, joka oli yksi muolaalaisten sijoituspitäjistä Lounais-Hämeessä. Monen mutkan jälkeen hän päätyi maatöihin äitini naapuritaloon. Siitä alkoi muotoutua vanhempieni ja meidän perheen yhteinen elämä. Äitini oli sisarussarjan nuorin. Ainoa veli oli kaatunut Syvärillä ja vanhin sisarista rupesi silloisen tavan mukaan jatkamaan talon pitoa. Isäni kävi viikot maailmalla töissä ja kun sai ”vakituisen” paikan Lohjan kalkkitehtaalta, niin uskalsi viedä myös perheensä Lohjalle keväällä -55. Minä olin silloin 5-vuotias ja veljeni vuotta nuorempi. Näin meistä maalaispojista tuli yhdessä päivässä kauppalalaisia. Maalla kasvaneelle äidilleni se taisi olla kuitenkin suurempi ja pidempään kestänyt muutos. Lohjalla saimme vielä veljen ja siskon.

Karjalaisuutta ei meillä pidetty paljoakaan esillä jokapäiväisessä elämässä. Varmaan tuttavapiirissä oli muitakin evakkoja, mutta emme me sitä oikein tiedostaneet. Peruspilarit toki olivat kunnossa. Isä tilasi Karjala-lehteä ja äiti leipoi piirakat. Äiti oli vilkkaampana ehkä enemmän karjalaishenkinen, niin hämäläinen kuin olikin. Vasta 80-luvun lopussa muistan enemmän kiinnostuneeni juuristani ja silloin piirsin isän muistelun pohjalta kylämme luonnoksen tekeillä olleeseen koulupiiriin karttaan. Samaan aikaan olin myös ensimmäisen kerran äitini kanssa muolaalaisten pitäjäjuhlassa Somerolla. Olen vähän tällainen myöhäsyntyinen karjalainen. Muolaalaisten seuraan tosin olen kuulunut koko ikäni, koska se on niin yksinkertaista, että kaikki, joilla on juuret Muolaassa, ovat jäseniä. Jos olisin heti, kun muutin Tampereelle vuonna -71 liittynyt Tampereen Karjala-seuraan, niin mihin kaikkeen olisinkaan jo kerinnyt?

90-luvun alussa suvun piirissä innostuttiin sattuneesta syystä kotiseutumatkoista rajan taakse. Niillä isänikin oli mukana muutaman kerran, mutta eivät ne sytyttäneet häntä

samalla tavalla kuin meitä nuorempia seikkailijoita. Ensimmäisten matkojen kohde oli selkeästi Muolaan ylämaassa Kallaisten kylässä sijainneen talon kivijalka. Mitään muita rakennelmia ei meidänkään kylässä ollut jäljellä kuin noita perustuskiviä. Isänikin oli kuitenkin alussa innolla opastamassa meidät oikean kivijalan äärelle. Vilho on kuvassa tuo pidempi poika. Hän oli isoisäni Johanneksen nuoremman katraan vanhin.

Siellä on sitten käyty lukuisia kertoja. Yhteen aikaan joka kevät, kun ruoho oli vielä matalaa, oli helpompi tehdä löytöjä? Koivun rungon suuntaisena näkyy sama kivijalka. Sen ääreen on kokoonnuttu monelle piknikille.

Vaikka olenkin asunut melkein koko ikäni kaupungissa, niin juuret ovat edelleen vahvasti maalla. Tuon nyt saavuttamattomissa olevan Kallaisten kivijalan ohella Ypäjän Varsanoja on minulle tärkeä paikka. Sieltä on varhaislapsuuden muistot oikeasta maalaistalosta, missä saattoi päästä vaikka kiltin Vesselin selkään. Myöhemminkin siellä vietettiin monet kesälomat ja päästiin mukaan kaikenlaisiin maatalon askareisiin.

Timon kanssa ratsastamme, kun isä pitää hevosta ja Heikki-serkku seuraa vierestä. Heikin poika pitää nyt tilaa ja sinne voi edelleen mennä kuin kotiinsa. Lähimetsässä meillä on myös ikioma laavu. Siellä saa istua tulilla kaikessa rauhassa ja rosvopaistin kypsymistä odotellessa voi muistella vaikka Karjalan kivijalkamatkoja.

- Jorma Turkki -

MUMMOJEN MATKASSA KUUMILLE KESÄPÄIVILLE 19.7

Tämä on kertomus kahden mummon (Arja ja Tuula) matkasta Mantsinsaaren pitäjäpäiville.

Arjan ja Tuulan matka alkoi Lapinniemenestä, jossa pakkasimme kamat autoon. Pieni auto olikin aika täynnä kun vesipullojakin varattiin useampi ja mm. tuuletin oli takapenkillä. Auto startattiin ja kun Tuulan auto käännettiin menosuuntaan niin jo Arja kiljaisi: ”Missä mun puhelin on, soita mulle.” Sitten tongittiin kassit ja lopulta puhelin löytyi Arjan autosta.

No niin matkaan päästiin kohti Kuopion Vehmersalmea. Matka oli helppo, koska reitti Kuopioon oli molemmille tuttu ja tiet olivat hyvät.

Välillä söimme hyvän salaattiaterian Jämsässä ja kahvit joimme Hankasalmella, jossa Arja heitti ensimmäisen kupillisen pitkin linjastoa. Jäimme siellä ihmettelemään, kun musikaalinen robotti toi ruokatarjottimen pöydän viereen, josta asiakas nosti sen pöytään.

Kun täältä jatkettiin pienen matkaa niin Arjalla on taas hätä;”Missä mun lompakko on, pysäytä.” Lopulta paniikin jälkeen lompakko löytyi repun pohjalta. Loppumatka sujuikin hyvin vaikka navigaattori näytti meidän ajavan pellolla.

Saavuimme vihdoinkin Vehmersalmen Fox Yard hostelliin, joka olikin yllätyspaikka. Rakennuskompleksi on aiemmin toiminut sairaalana. Yksi rakennus oli kunnostettu hostelliksi. (Päärakennuksessa toimi viihtyisä palvelutalo, joka meille esiteltiin koska tulimme perille vuorokautta ennen kuin muut.)

Seuraavana päivänä suuntasimme Kuopioon ja ensinnä Suomen ortodoksiseen kirkkomuseoon, Riisaan. Riisa on valtakunnallisesti, kansainvälisesti ja maakunnallisesti merkittävä erikoismuseo. Museon ainutlaatuinen kokoelma esittelee Suomen ortodoksisen kirkon historian sekä kulttuuria. Museossa oli Laatokan Valamosta ja Konevitsan luostarista siirrettyjä arvokkaita ikoneja ja kirkkovaatteita.

Kuopiossa kiersimme torilla ja satamassa. Varsinaiset kesäpäivät olivatkin sitten seuraavana päivänä. Ohjelmassa oli ensin mantsilaistaustaisen Henna Hyvärisen vaikuttava videoesitys: Misukeittoa-Zuuharivetty-Minu'ska tempaisi yleisön mukaansa ja herätti vilkkaan keskustelun teemoistaan. Sitten seurari vuosikokous, jonka jälkeen Jenni Venäläisen kantelekonsertti nosti tunnelman meditatiivisiin sfääreihin. Konsertin jälkeen 12 innokasta osallistujaa pääsi kokeilemaan kanteleen soittoa työpajassa.

Ilta päättyi tunnelmallisessa helteessä nuotiopiirissä, jossa tarinat vaihtuivat ja jopa uusia sukulaisia löytyi.

Sunnuntaina pakkasimme laukut ja löysimme kaikki matkan aikana kadonneet tavarat, joita oli kateissa vähän väliä.

Kotimatkakkin sujui joutuisasti tuttua reittiä, Janoisessa karhussa söimme munkit ja lounaspysähdyksen jälkeen olimmekin pian kotona.

Koko matkasta jäi juureva ja hyvä mieli.

- Arja ja Tuula -

Lahti, karjalaisten kaupunki

Juupajoen Karjala-Seura suuntasi kesämatkansa Lahteen, Vesijärven helmeen. Juupajoen Karjala-Seuran jäsenet ystävineen tekivät 23.7.2025 retken Lahteen ja Asikkalan Vääksyyn. Kun linja-autoon saatiin vahvistusta myös Tampereen ja Porin Karjala-Seuroista sekä Lempäälästä, Lammilta ja Jyväskylästä, oli joukko täydellinen! Iloisen lomapäivän ohjelman oli suunnitellut Sirkka-Liisa Oikari. Tottuneesti ja mielenkiintoisia yksityiskohtia kertoen hän ohjasi joukkoa Lahti-oppaiden kera. Linja-autoa kuljetti Kari Mäkinen Tokeen Liikenteestä.

Ensimmäinen paikallisopas oli monen yllätykseksi oman seuramme kasvatti, Marjut Lopenen, joka asuu nykyään Lahdessa. Marjut odotteli bussiamme Lahden Matkustajasatamassa ja luotsasi janoisen joukon makoisille aamukahveille Karirannan kahvilaan.

Kahvilassa Lammilta kotoisin olevat Kymäläisen veljekset muistelivat, että Lahden retkellä syötiin ennen aina tiikerijäätelöt. Sitäpä herkkua piti nytkin löytää. Onneksi ohjelmaan oli kirjattu puoli tuntia vapaata aikaa. Lahden Matkustajasatamassa oleva Kapteeni koukun alus palveli jäätelökioskina. Ja kuinka ollakaan, sieltä niitä tiikeritötteröitä sai, oikein super-tiikereitä! Helteisenä päivänä ne maistuivat todella hyviltä!

Osa retkeläisistä löysi Käsityöliike Ulpukasta ja ProPuu Galleriasta kotiinviemisiä. Jotkut ehtivät ihailla myös Vesijärven rannassa seisovaa James Bondin jahtia. Tosin itse James Bondia ei Lahdessa ole vielä nähty, tiesi Sibeliustalon opas.

Sibeliustalon pääsalissa on 188 akustista ovea

Yksi Suomen tunnetuimmista nähtävyyksistä, 25 vuoden ikään ehtinyt Sibeliustalo on nyt tuttu myös meille. Tämä upea konserttitalo on säveltäjämestariimme innoittamana taidokas puun, tiilen ja lasin sinfonia. Sibeliustalon ovat suunnitelleet arkkitehdit Hannu Tikka ja Kimmo Lintula uutta ja vanhaa yhdistellen. Talon vanhin kulttuurikerrostuma, tiilinen, vuosina 1907–1908 rakennettu, entinen puusepän verstaas on Lahden vanhin säilynyt teollinen rakennus. Alun perin rakennus toimi sulfaattiselluloosatehtaana kapteeni August Fellmanin omistaman Lahden Höyrysaha Osakeyhtiön yhteydessä.

Sibeliustalon suuren valoisian Metsähalli-lämpöön kantavana rakenteena ovat vahvat liimapuupalkit. Ne on valmistettu Versowoodin liimapuutehtaalla. Versowoodin puunjalostuksen juuret johtavat Karjalan kannakselle Valkjärven Puustinlahteen. Metsähallin erikoisuutena on kattoon upotettu tähtitaivas, jonka lamput muodostavat samanlaisen tähtikuvion kuin oli ollut Sibeliuksen syntymäpäivänä.

Sibeliustalon pääsalin akustiikkaa voi säädellä tilanteisiin sopivaksi muun muassa salin sivuilla olevilla 188 akustisella ovella sekä villakangasverhoilla, joiden yhteispituus on peräti 2,7 km. ”Älkää kysykö, miten ne pestään!” opas varoitti. Salin ulkoseinien eristeenä toimi hiekka. Näiden ja monen muun yksityiskohdan ansiosta Finlandia-hymnikin kuuluu hyvin salin joka osaan. Kiitos akustiikkasuunnittelijan amerikkalaisen Russel Johnsonin.

Kiertoajelulla ja Eeva-mummon jalanjäljillä

Puolenpäivän tienoissa vei Lahden Karjalaseuran puheenjohtaja Seija Vanhatalo meidät antoisalle kaupunkikierrokselle. Aluksi poikkesimme Alvar Aallon upeassa Ristinkirkossa. Linja-auton ikkunasta näimme mm. Lahen torin kivat siniset kiikut ja toisinnon Jussi Mäntysen Hirvi-patsaasta. Kaupunkikierroksella kuulumme koosteen evakkoperheiden ja -yritysten asettumisesta Lahteen sekä alueen karjalaisseurojen toteutuneista ja toteutumattomista haaveista. Erityisen koskettava oli Vanhatalon eläytyvä kerronta oman Eeva-mummonsa vaiheista Hiitolasta Lahteen.

Lounas nautittiin tunnelmallisella Upseerikerholla Hennalan vanhalla varuskunta-alueella. Upseerikerhon edustalla näimme Lahden karjalaseuran toimesta v. 2021 paljastetun Evakkopatsaan. Patsas pystytettiin Lahteen, sillä kaupunki toimi aikoinaan evakkoväen suurimpana asuttajana.

Seuraava kohteemme oli entisissä Mallasjuoman tehtaan tiloissa sijaitseva Malski-keskus ja siellä sijaitseva Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva. Teollinen muotoilukin on taidetta. Museossa olikin kelpo kokoelma lahtelaisen huonekalu-tehtaan Askon tuotantoa eri vuosikymmeniltä, mm. 1960-70-lukujen menestyksekkäs Eero Aarnion suunnittelema pallotuoli, jota sai iloksemme myös kokeilla. Malvan huipentumana oli mielenkiintoinen Viipuri näyttely, johon oli koottu Viipurin taidemuseosta sodan jaloista pelastettuja tauluja ja veistoksia. Matkalla Vääksyn kanavalle poikkesimme ostoksilla Viipurilaisessa leipomossa. Sieltä löytyi kotiin vietäväksi maistuvaa Sitkasta ja Jäärää! Lähtökahvit joimme Vääksyssä Wine and Cafe Jokiranta kahvilassa. Viimeistään siellä retkeläisille selvisi, että Lahti ja Vääksy ovat myös kulinaristien toivekohteita. Karirannan kahvilan legendaariset juustosarvet, Upseerikerhon notkuva buffetti ja Jokirannan leivokset Lahden kauppatorilla tai ”Lahen toril” niin kuin paikalliset sanovat oli kivat siniset kiikut.

Teksti ja kuva: Taru Iivonen

Raimo Nuutisen juttu Karjalaisista perinteistä osa 2

Käsityöperinne

Karjalaisnaisen ja miehen arvon mitta olivat kädentaidot. Nyplätyt nyytingit, kirjatut käspaikat ja paidan rekot ovat naisten käsityöperinnettä. Miehet veistivät puhdetöinään esimerkiksi rukinlapoja. Karjalaisten talojen ikkuna-, tuuli- ja räystäslautoissa on nähtävillä karjalaista veistotaidetta.

Nyytinki = pitsi, jota on käytetty kansallispukujen koristeena sekä pienissä liinoissa, joihin virsikirja oli käärittynä kirkkomatkan ajaksi.

Rekot = Kannaksen ja Inkerinmaan äyrämöisnaisten kansallispuvun osa. Paidassa on kauluksen alapuolella umpeensa kirjailtu nelikulmainen koristelappu. (Äyrämöiset olivat alun perin Karjalan kannaksen kantaväestöä)

Käspaikkassa näkyivät elämän ilot ja surut. Käspaikka oli monikäyttöinen liina. Sen kunniapaikka oli ikoninurkkauksessa ikonin ympärillä.

Sitä käytettiin pitkän pöydän ääresä yhteisenä ruokaliinana levitettynä ruokailijoiden polvien päällä. Lisäksi käspaikkaan kuivattiin kädet, kun tultiin sisälle karjalaiseen pertiin eli pirttiin.

Karjalaisuuden erityispiirteitä

Karjalaisen kansankulttuurin ominaislaatu pohjautuu länsisuomalaisista eroaviin kansallispukuihin, käsitöihin, ruokakulttuuriin, rakennusperinteeseen, tapoihin.

Karjalaisuuden tuntee monista erityispiirteistä. Karjalanpiirakat edustavat ruokakulttuuria, rotinat ja ja virpominen tapaperinnettä, kansanlaulut perinnemusiikkia, kyykkä urheilua.

Karjalaisuutta ja karelianismia on käytetty taiteen, kirjallisuuden ja musiikin alalla.

Karjalan pitäjien kansallispuvuissa näkyy värikäs käsityöperinne. Karjalainen hengellinen perintö on tuonut ulottovuuksia suomalaisten elämään ja kieli ja murteet ovat vahvasti ihmisten mielessä.

Karjalan hengellinen perintö

Luterilainen kirkko on Karjalassa, kuten muuallakin Suomessa vaalinut läntisen kristikunnan perinteitä. Rajojen vaihdellessa ja Karjalan kuuluessa milloin Ruotsin milloin Venäjän yhteyteen kirkko on kantanut samat kohtalot kansan kanssa.

Vuoden 1944 välirauhanteossa luovutetuilla alueilla Karjalassa oli yhteensä 65 luterilaista seurakuntaa, joista 44 joutui luovuttamaan toimialueensa kirkkoineen ja muine seurakunnallisine kiinteistöineen.

Vuonna 1939 oli luovutetun Karjalan luterilaisten seurakuntien jäsenmäärä lähes 390 000. Nämä kuuluivat Viipurin hiippakuntaan, jonka tuomiokapituli siirrettiin Mikkeliin vuonna 1945. Karjalaisen väestön mukana luterilaisen kristillisyyden rikas ja monimuotoinen hengellinen elämä jatkui levittäen vaikutustaan siirtolaisten uusilla asuinpaikoilla ja niiden seurakunnissa.

Veteraanien perintö - itsenäinen isänmaa

Veteraanien tärkein perintö jälkipolville on itsenäinen isänmaa. Veteraaniemme työn tuloksena valtakuntamme johto kykeni palauttamaan rauhan itsenäisyytemme ja vapautemme sekä perustuslakiemme koskemattomuuden ja pohjoismaiseen perinteeseen nojaavan demokratiamme säilyttäen.

Meille jäi oikeus monipuoluejärjestelmään sekä sen mukana oikeus lailliseen poliittiseen oppositioon. Meille jäivät myös uskonnon harjoittamisen vapaus sekä omaan asevelvollisuuteen perustuvat ja omien johtajiemme johtamat puolustusvoimat. Näkyväksi omaisuudeksemme jäivät kaikki itsenäisyytemme symbolit sekä kirkkomaidemme hyvin hoidetut sankarihaudat ja sotiemme lukuisat muistomerkit. Veteraanisukupolven perinteen tallentaminen ja siirtäminen nuoremmille sukupolville ei kuitenkaan ole vain sotahistoriallisten tapahtumien tai rintamalla toimineiden sotilaiden ja naisten kokemusten muistiin merkitsemistä tai heidän hallussaan olevien muistoesineiden taltioimista. Ne ovat luonnollisesti tärkeitä, mutta paljon tärkeämpää on niiden arvojen ja ihanteiden ja lojaalisuuden ymmärtäminen, jotka kestivät sotien koettelemukset, samoin kuin sen sisun ja sitkeyden muistaminen, jolla isänmaa sotien jälkeen rakennettiin.

Veteraanisukupolven perinnön osa on myös sen viisauden ja vapaudentahdon tunnustaminen, joiden avulla vuosikymmenien torjuttiin suurvallan painostusyritykset demokratiamme ja itsenäisyystahtomme murtamiseksi. Se oli veteraanisukupolven neljäs itsenäisyystaistelu.

Muistelmia veteraanien perinteiden vaalimisesta kuluneina vuosina.

”Himmetä ei muistot koskaan saa”

Veteraaniperinteen vaaliminen jatkuu

Veteraaniperinnettä jatkamaan on perustettu jo hyvissä ajoin eli 24.4.2003

Tammenlehvän Perinneliitto. Liiton perustajajäseniä ovat Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotaveteraaniliitto, Rintamaveteraaniliitto ja Rintamanaisten Liitto.

Liiton jäsenenä on tällä hetkellä 22 veteraani-. maanpuolustus- ja perinnetyötä tekevää yhteisöä, mm Karjalan Liitto.

Tammenlehvän Perinneliiton puheenjohtajana toimii OTK, Valtiokonttorin pääjohtaja Timo Laitinen Helsingistä,

Tammenlehvän Perinneliiton tarkoituksena on hoitaa ja vaalia Suomen vuosina 1939 - 1945 käymien sotien ja niiden veteraanien perinteitä. Liiton tavoitteena on löytää sellaiset veteraaniperinteen henkiset ja aineelliset ilmenemismuodot, jotka suomalaisen yhteiskunnan kannalta ovat tärkeitä ja muistettavia vielä vuosikymmenienkin kuluttua ja löytää tälle perinteelle jatkuvuutta ylläpitävät vastuunkantajat.

Toiminnan painopiste on valtakunnallisesti merkittävän perinneaineiston ja veteraanisukupolven arvojen vaalimisessa. Tammenlehvän perinneliiton alaisuudessa

on toiminut lukuisia esimerkiksi opetuksen, museoiden tai muistomerkkien kartoittamiseen keskittyneitä työryhmiä, joiden työn tuloksia on nähtävillä.

Varsin tärkeä ja ensiarvoinen tehtävä näin liiton toiminnan laajetessa on veteraanien leskien ja puolisoitten tukitoiminta sotaveteraanien toiminnan päättyessä.

Pirkanmaalla tapahtuu

Sotien 1939 - 1945 Pirkanmaan Perinneyhdistys on perustettu toukokuussa 2022.

Perustamisasiakirjan allekirjoitti 15 perustajayhdistystä. Ensimmäiseen hallitukseen valittiin puheenjohtajan lisäksi 15 jäsentä varajäsenineen.

Perinneyhdistyksen puheenjohtajaksi on valittu HTM Jouni Koskela Tampereelta.

Yhdistyksen toiminta-alueena ovat Pirkanmaan kunnat lukuunottamatta Sastamalaa ja Kyrösjärven seutua. Aluetoimikuntia Pirkanmaalla ovat: Tampereen seutu(Tampere, Nokia,Pirkkala) Ylä-Pirkanmaa(Virrat,Ruovesi, Mänttä-Vilppula) Längelmävesi (Orivesi, Juupajoki) ja Etelä-Pirkanmaa(Lempäälä, Valkeakoski, Lempäälä) ja Sydän-Häme (Kangasala, Pälkäne)

Perustetun yhdistyksen tarkoituksena on

- hoitaa ja vaalia sotien 1939 - 1945 ja sotasukupolven perinteitä ja arvoja Tammenlehvän Perinneliiton periaatteiden mukaisesti, toimia alueellisen perinnetyön koordinoijana sekä ylläpitää yhteenkuuluvuutta ja isänmaallista henkeä.
- edistää ja valvoa Suomen sotien 1939 - 1945 veteraanien, heidän puolisoitten ja leskiensä yhteiskunnallisia etuja, toimia toimeentuloturvan ja asumisolojen parantamiseksi sekä kotipalveluiden ja kuntoutuksen edistämiseksi.

Sotien 1939 - 1945 muiston vaaliminen on paikallisten toimijoiden vastuulla.

Yhdistyksellä on Pirkanmaalla viisi alueellista toimikuntaa. Edelleen reserviläisjärjestöt, muut maanpuolustus- ja perinnejärjestöt, kunnat, seurakunnat muodostavat toiminnan ytimen. Alueellinen yhdistys, jollainen Sotien 1939 - 1945 Pirkanmaan Perinneyhdistys on, vastaa alueellisesta koordinoinnista sekä paikallisen että valtakunnallisen toiminnan suuntaan.

Tämä yhdistys toivoo jäsenikseen veteraaniperinteen jatkamisesta kiinnostuneita jo veteraaniiyhdistyksen toiminnassa mukana olleita miehiä ja naisia kuin myös uusia veteraanien muiston vaalimiselle lämmenneistä henkilöistä.

- Raimo Nuutinen –

TAMPEREEN LIKAT, naisaiheisia julkisia veistoksia

Lähde: tampereenpatsaat.fi

Tampereen likat -raitti on toteutettu Tampereen kaupungin kulttuuripalvelujen ja Tampereen taidemuseon yhteistyönä. Tampere tunnetaan etenkin kenkä- ja tekstiiliteollisuudesta, joka työllisti 1800-1900-luvuilla tuhansittain naisia. Tampere leimautui naisten kaupungiksi, ja "Tampereen likoista" muodostui käsite.

1.KURUN HAAKSIRIKON MUISTOMERKKI Yrjö Liipola, 1940, Näsikallio

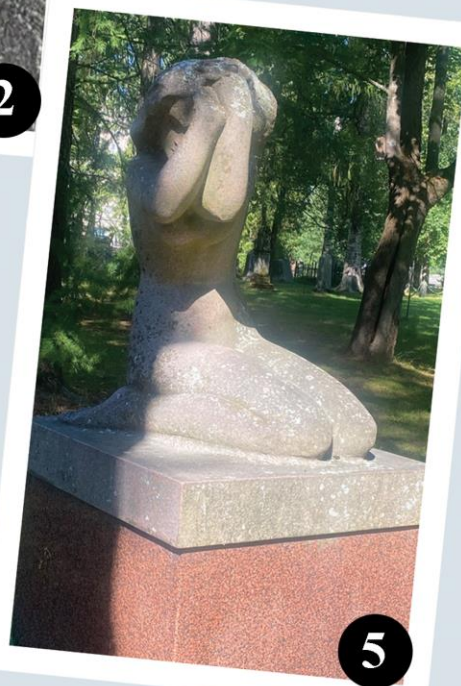
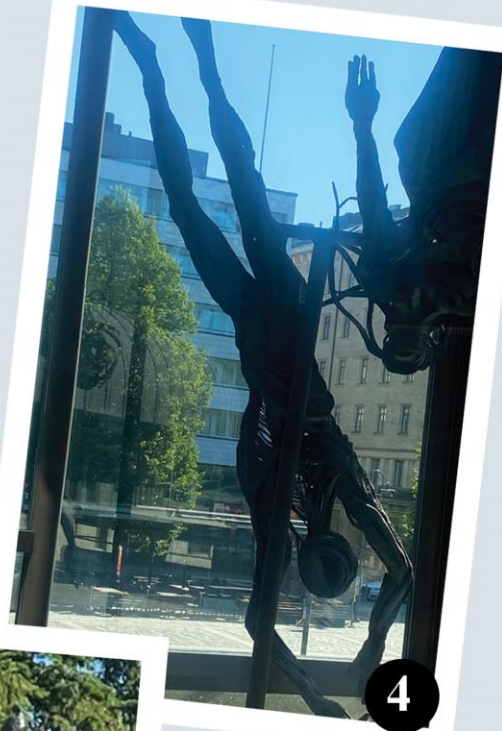
Lapsiaan suojaavaa äitiä kuvaava veistos seisoo korkealla jalustalla selin Näsijärvelle ja Siilinkarille, Kuru-laivan onnettomuuspaikalle. Höyrylaiva Kuru kaatui Näsijärvellä syysmyrskyssä 7.9.1929, jolloin 138 ihmistä menehtyi. Kilpailun tuloksena hankittu veistos pystytettiin suuronnettomuuden muistoksi 1940.

2. NÄSIKALLION SUIHKUKAIVO Emil Wikström, 1913, Näsikallio
Kauppias Nikolai Tirkkonen lahjoitti vuonna 1909 Tampereen kaupungille varat suihkukaivoa varten juhlistaakseen yrityksensä 40-vuotista toimintaa. Arkkitehti Birger Federleyn suunnitteleman arkkitehtuurisen graniittirakennelman kruunaa kolme erillistä Emil Wikströmin pronssiveistosta. Veistoksista ylin kuvaa Pohjan neitoa istumassa sateenkaarella kehräämässä värttinällä kultalankaa. Alempana ovat vanhempia ja lapsia kuvaavat allegoriset veistosryhmät.

3. MINNA CANTHIN MUISTOMERKKI Lauri Leppänen, 1951, Hämeenpuisto, Kirjailija Minna Canth (1844-1897) syntyi ja asui varhaislapsuutensa Tampereella. Hänen muistokseen pystytetty veistos esittää nuorta Minnaa. Veistoshanke sai alkunsa Tampere-seuran ehdotuksesta. Kutsukilpailun voitti kuvanveistäjä Lauri Leppänen luonnoksellaan Taistelija. Veistos sijoitettiin lähelle Puutarhakatua, jonka varrella kirjailijan syntymäkoti oli sijainnut.

4. VEDEN ALLA Eila Hiltunen, 1960, Pääkirjasto Metso
Tämä Suomen ensimmäinen hitsaamalla tehty julkinen taideteos oli aluksi osa suihkulähdettä, jonka vesialtaan ja lasiputkirivistön oli suunnitellut arkkitehti Arno Ruusuvuori. Teos pystytettiin Pyynikin uimahallin edustalle vuonna 1962. Vuosien kuluessa ympäristö kuitenkin muuttui ja putkiston rikkoonnuttua teos siirrettiin varastoon. Vuonna 1986 teos sijoitettiin Tampereen pääkirjaston sisäänkäynnin yhteydessä olevaan vitriiniin.

5. SURU Wäinö Aaltonen, 1950-1960, Pyynikin kirkkopuisto
Tampereen kaupunki osti osti Suru-veistoksen suoraan taiteilija Wäinö Aaltoselta. Patsas sijoitettiin vuonna 1963 Pyynikin kirkkopuistoon, joka oli hautausmaana 1785-1880.

6. **ATLAS-TYTTÖ** Essi Renvall, 1954, Marianpuisto , Atlas-tyttö on Tampereen naisvaltaisen teollisuuden symboli. Sitä voidaan pitää Näsikallion suihkulähteen Pohjan neidon modernisoituna versiona. Molemmilla on käsissään kultalankaa, mutta kotoinen varttina on 40 vuodessa vaihtunut tehtaan puolaan. Suomen Triko Oy lahjoitti veistoksen kaupungille yhtiön 50-vuotisen toiminnan kunniaksi.

7. **OSUUSTOIMINTAMUISTOMERKKI "TUKINKANTAJAT" JA "OSTOKSILTA PALUU"** Wäinö Aaltonen, 1950, Eteläpuisto

Muistomerkki pystytettiin Tampereelle vuona 1900 perustetun Suomen ensimmäisen osuuskaupan 50-vuotisjuhlien kunniaksi. Osuuskauppojen keskusjärjestön Kulutusosuuskuntain Keskusliiton järjestämän muistomerkkilpailun voitti Wäinö Aaltonen luonnoksellaan Pato. Monumentin etupuolella on yhteistoiminnan henkistä ja kohottavaa puolta symboloiva kolmen naisen ryhmä. Yksi naisista kantaa kädessään onnen oksaa, toinen ostoslaukkua ja kolmas leipäkorja. Vastakkaisella sivulla on neljä tukkia kantavaa miestä. Muistomerkki oli aikanaan Pohjoismaiden suurin veistos.

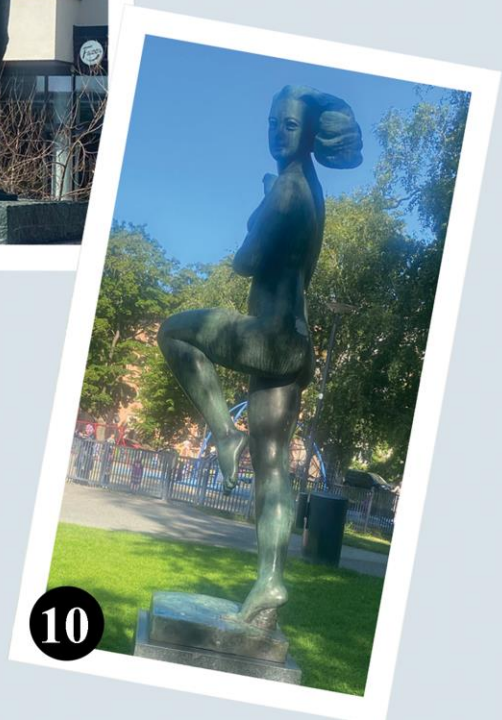
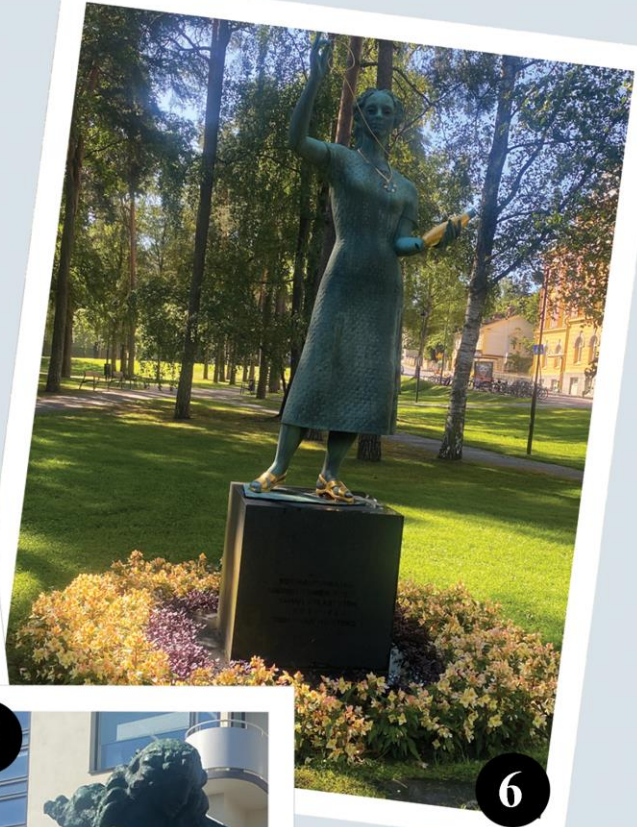
8. **RUNOILIJA JA MUUSA ALEKSIS KIVEN MUISTOMERKKI**

Wäinö Aaltonen, 1926-1928, Vanhan kirjastotalon puisto
Kansalliskirjailijamme Aleksis Kiven, (1834-1872) muistoksi pystytetty veistos tunnetaan myös nimellä Hengetär siunaa runoilijaa. Teos on vuonna 1926 järjestetyn muistomerkkilpailun voittaja. Patsaan päärahoittaja oli vuorineuvos Emil Aaltonen ja osa rahoituksesta saatiin kansalaiskeräyksellä. Teoksen pystytti Tampereen Taiteilijaseura ry, ja se paljastettiin Hämeen heimojuhlassa 1928.

9. **SUOMEN NEITO** Wäinö Aaltonen, 1928, Hämeensilta, Kauppaneuvos Rafael Haarlan lahjoittamat Pirkkalaisveistokset tilattiin taiteilija Wäinö Aaltoselta. Ne sijoitettiin uudelle Hämeensillalle Tampereen kaupungin 150-vuotisjuhlaksi vuonna 1929. Kolmen miesveistoksen rinnalla seisova Suomen neito kuvaa aikansa pirkkalalaisnaista. Suomen neidon lakitus kuuluu opiskelijoiden vappuperinteisiin.

10. **TANSSIVA TYTTÖ** Wäinö Richard Rautalin, 1950, Sorsapuisto
Alaston, nuori nainen edustaa kauneutta, liikunnan ja terveen elämän riemua. Kaupunki lunasti taiteilijan vuonna 1938 valmistaman kipsivaloksen, ja siitä tehty pronssiteos sijoitettiin Sorsapuistoon vuonna 1950. Kustannukset katettiin Winterin lahjoitusrahastosta.

Tekstit: Rosa Meriläinen, Sirpa Joenniemi, Soila Kaipainen, Jaakko Laurila
Kuvat: Teemu Keskinen

Ahkerä Anelma

Ahkeran Anelma Sintosen kauniissa kodissa katse kiinnittyy kädentöihin. Räisälän moniväriset sukat ovat tekeillä. Virkattuja liinoja on monella pöydällä. Ompelurasia on pullollaan. Pieniä hauskoja nukkeja on näperretty. Kansallispuku on tietysti omatekoinen ja myös puolisolalle tehty oma puku. Onnittelukortit ovat omatekemiä. Seinillä on monta ystävän maalaamaa kukkataulua. Anelman elämänasennetta kuvaavat lauseet – ”Ei tuhlata, voip tehdä itse. ”Uunia ei lämmitetä pienen asian takia!” ”Säästetään, ollaa ahkerat.” Anelma Sintonen os Pasuri on syntynyt Valkjärvellä 1937. Hänen vanhemmat olivat Toivo ja Helena.

Anelma ja veli lähetettiin sotalapsiksi Ruotsiin. Anelma pohtii, minkälaiset jäljet se jätti. Hän kertoo olleensa nuorempana aika arka, oli vaikea luottaa. Oli huoli ”Pääsenkö kotiin.” Ikä toi häneen rohkeutta ja ulospäinsuuntautuneisuuden. Anelma pääsi ripille 1953 ja tuli Juupajoelta Tampereelle 1955. Hän on käynyt talouskoulun ja oli aluksi töissä Tempon baarissa. Vuonna 1963 Anelma ja Martti Sintonen menivät kihloihin ja heidät on vihitty Viinikan kirkossa. Perheeseen syntyi kolme poikaa. Anelma ja Martti ehtivät olla 57 vuotta yhdessä. Anelman pitkäaikainen työpaikka oli Etelä-Hervannan koulu, jossa hän oli vahtimestarina. Sieltä jäi hänen ystäväkseen erityisesti johtajaopettaja Irma Kuisma. Martti-puoliso oli viimeiset työvuotensa työnjohtajana Vuoreksen varikolla. Martti Sintonen toimi Tampereen Karjalaseuran puheenjohtajana monia vuosia. - Haluan mennä ihmisten joukkoon, Anelma toteaa. - Toisten kanssa kuulee monenlaista ja voi innostua uusista asioista. Kaukajärven kodin lähituntumassa on seurakuntatila sekä palvelutalon käsityöpiiri.

Tärkeä paikka on toki karjalaseuran käsityökerho. Siellä me muut ihailemme Anelman kätten aikaansaannoksia ja hänen valoisaa olemustaan. Aikanaan Martti ja Anelma kävivät Lapissa, Anelma kertoo vaelluksesta Saanan huipulle. Elämässä on ollut paljon hyvää. Lapsenlapsia on neljä.
- Helka Korpela –

Rajapitäjien näyttely on edelleen auki Äijälässä

Kannaksen rajapitäjien: Terijoen, Kivennavan, Raudun ja Metsäpirtin elämää ennen sotia esitellään Äijälässä avatussa näyttelyssä monin esinein ja tarinoin. Tutustu!

Karjalaisii sanontoi

Iltarusko imarusko,aamurusko päivä p- -ka Tekkyöhä se tekijäpoika kirvesvarren viik'kauves.

Kel on rihrimputtimet,sil on kirkkokimputtimet.

Jos on Kumpi on lähheisempää sukkuu, kylämummo kummi kaima,vai velje euko anoppi?

Hää on nii myötähyssä,ko Hela Mati heinäkelkka.

Syksyne yö ajjaa yheksäl hevosel.

Työ tulluo tekijäksie, leipä hierjauhoiksie.
ke meil, on se mukse muuvallaki.

Kissallaisiks sie potkita? Sano äit,ko myö lapset välist uhiteltii hänel.

Kumpi on lähheisempää sukkuu, kylämummo kummi kaima,vai velje euko anoppi?

Hää on nii myötähyssä,ko Hela Mati heinäkelkka.

Syksyne yö ajjaa yheksäl hevosel.

Työ tulluo tekijäksie, leipä hierjauhoiksie.
- Ritva Laaksonen –

Simolan Irman reseptejä Mummo Ankan Omenapiirakka

Pohja

1 dl sokeria
4 1/2 dl vehnäjauhoja
1/4 tl suolaa
150 g voita
1/2 dl vettä

Täyte

1 kg omenia happamia
1 3/4 dl hillosokeria
1 tl kanelia
riipaus suolaa
2 rkl vehnäjauhoja
2 rkl voita

Ohje Kodin Kuvalehti v 2023

8 palaa, 1 tunti /20 min

TEE ensin taikina

MITTAA Kuivat aineet kulhoon. Leikkaa voi pieniksi paloiksi. Murusta seos sormin tai tehosekoittimessa. Lisää joukkoon kylmä vesi ja sekoita nopeasti taikinaksi. Kääri kelmuun ja pane jääkaappiin täytteen valmistumisen ajaksi.

ALOITA täytteen valmistaminen leikkaamalla omenat ohuiksi viipaleiksi. Sekoita keskenään sokeri, kaneli, suola ja jauhot. Ripottele seos tasaisesti omenaviipaleiden joukkoon.

JAA taikina kahteen osaan.

PAINELE puolet taikinasta vuokaan (ø 22-24 cm) siten, että taikina peittää vuonan pohjan ja reilusti reunat. Kauli toinen pala piiraan pohjaksi.

NOSTA omenaviipaleet vuonan keskelle korkeaksi keoksi ja vuole päälle voita.

VOITELE reunat vedellä, peitä piiras taikina kannella ja nipistele reunat kiinni.

Sivele piiraan pinta vedellä ja ripottele päälle hieman sokeria. Pistelee haarukalla pintaan höyryaukkoja.

PAISTA piirasta 200 asteessa uunin alatasolla 15 minuuttia. Laske lämpöä ja kypsennä 175 asteessa noin 45 minuuttia.

Huom!

Uskallatko jättää piirakan ikkunalaudalle jäähtymään kuten Mummo Ankka?

Yön yli-omenasämpylät

Ohje Yhteishyvä 3/2025

12 kpl 40 min + kohotus 12 t

2-3 (400 g) omenaa (kotimaisia)

5 dl vettä

1 ps (11 g) kuivahiivaa

2 rkl rypsiöljyä

1 tl suolaa

10 dl sämpyläjauhoja (tai gluteeniton)

1) Pese omenat ja raasta kuorineen karkeaksi raasteeksi.

2) Sekoita kulhossa(vetoisuus 5 l) omenaraaste, kylmä vesi ja hiiva. Lisää öljy ja suola.

3) Lisää jauhoja, kunnes taikinasta tulee paksun puuro kaltaista.

Sekoita puuhaarukalla tasaiseksi taikinaksi, mutta älä vaivaa. Peitä kulho ja siirrä yöksi (noin 12 tunniksi) jääkaappiin kohoamaan.

4)Annostele jääkaappikylmä taikina kahdella lusikalla keoiksi leivinpaperille pellille.

Ripottele pinnalle jauhoja. Paista sämpylöitä 225 asteisessa uunissa 25 - 30 minuuttia.

5)Suojaa lämpimät sämpylät liinalla.

Rapeat lohko perunat

Ohje Yhteishyvä 3/2025

4 annosta / 30 min

Lohko perunat

700 g perunoita

3 rkl rypsiöljyä

1/2 tl paprikajauhetta

1/2 tl pippurisekoitusta

1/2 tl suolaa

Jogurttidippi

1 valkosipulinkynsi

1,5 dl maustamatonta jogurttia

1/2 dl majoneesia

2 tl sinappia (gluuteenitonta)

riipaus suolaa

riipaus mustapippuria rouhittuna

1) Pese ja lohko perunat. Sekoita öljy ja mausteet. Kääntelee perunat öljyssä. Levitä perunat leivinpaperille pellille. Kypsennä 2025-asteisessa uunissa noin 20 minuuttia.

2) Valmista dippi. Kuori ja raasta valkosipuli. Sekoita dipin ainekset kulhossa. Tarjoa perunat dipin kanssa.

Lopuksi muistelu perinneruokaillan ohjeesta v 2015 Ilmajoen kanakeitto

kanafile n. 200 g

1 sipuli

1 sellerinvarsi

1 chili pun. mieto

1 tl maustepippuri rouheena

1 prk Creme fraishea

7,5 dl vettä

2 rkl öljyä paistamiseen

1laakerinlehti

1 porkkanaa

(suolaa ja pippuria)

2 kpl kanaliemikuutiota

1) kuori porkkana ja kuutio pieniksi paloiksi. Silppua sellerin varsi ja sipuli pieniksi paloiksi.

2) kuullota kasvis silppua ja laakerin lehteä öljyssä n. 8min. ajan.

3) Paloittele kanafile annospaloiksi. Lisää kattilaan ja mausta suolalla ja pippurilla. Lisää vesi ja kanaliemi kuutiot. Hauduta n. 20 min. Lisää Creme fraishea 2-3 rkl (maun mukaan)

Terveisin Irma

Juhlatunnelmissa Äijälässä Kangasalla

Heimotalo Äijälässä avattiin näyttely, jossa esitellään Terijoki, Kivennapa ja Metsäpirtti, sekä näiden pitäjien elämää ennen sotia

Kansalaistalolla Tampereella
vietimme Tampereen Karjala-seuran kevätjuhlaa. Mukana siellä oli monen ikäistä väkeä nauttimassa yhdessä-olosta ja kesäherkuista.

Kevätjuhlaväkeä Kansalaistalolla
Musiikkia ja laulua sekä kahvit ja
täytekakku tekivät hyvin kauppansa.
Ja grillimestarit hoitivat tietysti
makkaran paiston.

Tampereen Karjala-seuran hallitus 2025

Puh.joht. Antti Kymäläinen	Karikekatu 1 J 28, 33820 Tampere puh. 040-506 8320, antti.kymalainen@saunalahti.fi
Vpj. Tuula Ala-Lahti	Havutie 6, 33180 Tampere puh. 050-464 3454, talalahti@gmail.com
Siht. Riitta Kymäläinen	Karikekatu 1 J 28, 33820 Tampere puh. 044-558 8928, riitta.kymalainen@saunalahti.fi
Rah.hoit. Jorma Lind	Voimakatu 9 B 43, 33100 Tampere puh. 050-355 7023, jorma.lind@gmail.com
Sirkku Arminen	Raholankatu 5 D 35, 33300 Tampere puh. 040-828 6955, sirkkuarminen@gmail.com
Antti Viitala	Pihlajakatu 10, 33900 Tampere puh. 0400-949 945, antti.h.viitala@hotmail.com
Jorma Turkki	Tampellan Esplanadi 9 A 80, 33100 Tampere puh. 040 831 8001, jorma.turkki@pp.inet.fi
Heidi Koivikko	Hallituskatu 9 B 24, 33200 Tampere puh. 040-513 9350, heidinviestit@gmail.com
Helka Korpela	Väinölänkatu 29 C 58, 33500 Tampere puh. 040-565 0905, helka.korpela@gmail.com

Seuraava Tiijoks Teil lehti ilmestyy kevätkauden alussa 2026

